

Gustaw Bychowski
fot. Ryszard Horowitz

Powrót wypartego?

Psychoanaliza
i dziedzictwo
totalitaryzmów
w XXI w.

Warszawa, 15 – 17 marca 2019

III Konferencja międzynarodowego projektu badawczego o dziejach psychoanalizy w polsko-niemiecko-żydowskim kontekście kulturowym

Powrót wypartego?

Psychoanaliza i dziedzictwo totalitaryzmów w XXI w.

Miejsce:

Muzeum Historii Żydów Polskich POLIN, ul. Mordechaja Anielewicza 6, 00-157 Warszawa, Auditorium

Współpraca:

Institut Filozofii i Socjologii Polskiej Akademii Nauk, Uniwersytet Pedagogiczny Kraków, International Psychoanalytic University Berlin, Narodowy Program Rozwoju Humanistyki Ministerstwo Nauki i Szkolnictwa Wyższego, Polskie Towarzystwo Psychoanalityczne, Fundacja Alexandra Humboldta, POLIN Muzeum Historii Żydów Polskich, Polska Akademia Nauk

Komitet naukowy i organizacyjny:

Ewa Kobylińska-Dehe (IPU Berlin, IFiS PAN), Paweł Dybel (IFiS PAN, Warszawa, UP Kraków), Katarzyna Prot-Klinger (APS, Warszawa), Karolina Szymaniak (Uniwersytet Wrocławski), Ludger M. Hermanns (Karl Abraham Institut, Berlin), Ewa Głód (PTPa, Warszawa)

„**Powrót wypartego**” to odkryta przez Freuda tendencja do powtarzania nieprzepracowanej przeszłości w postaci symptomów. Na naszej trzeciej konferencji chcielibyśmy postawić pytanie, czy „antyliberalny zwrot” w Polsce i w krajach postkomunistycznych, ale również zauważalny w Niemczech i w innych krajach zachodnioeuropejskich, jest symptomem nieprzepracowanego dziedzictwa totalitaryzmów ubiegłego wieku? A może stanowi on wyraz nowej regresji do archaicznych lęków i politycznie manipulowalnej agresji wobec wyzwań procesów globalizacyjnych, które nie mogą zostać zintegrowane przy pomocy dotychczasowych mechanizmów demokratycznych.

Czy obecny kryzys liberalnej demokracji i załamywanie się projektu europejskiego są zjawiskami przejściowymi czy też mają głębsze korzenie w przeobrażeniach kulturowo-społecznych naszych czasów?

Psychoanaliza jako dziedziczka europejskiego oświecenia powstała pod znakiem społecznej i jednostkowej emancypacji. Projekt Freuda łączył trzy elementy: etykę samopoznania, krytyczną hermeneutykę kultury oraz psychoterapię. W trakcie jej historycznego rozwoju psychoanaliza zaczęła dominować jako terapia.

Chcemy postawić pytanie o krytyczny potencjał współczesnej psychoanalizy. Czy ofiarowuje ona adekwatne narzędzia poznawcze dla zrozumienia mechanizmów niepokojących zjawisk społecznych? Czy może stać się na nowo społecznie zaangażowaną, krytyczną nauką i praktyką?

Piątek, 15 marca 2019

- 09:00   **Rejestracja uczestników**
- 10:00   **Otwarcie konferencji**
Ewa Kobylińska-Dehe, International Psychoanalytic University
Berlin, IFiS PAN Warszawa,
Dariusz Stola, Dyrektor Muzeum Historii Żydów Polskich Polin
- 10:30   **Komunizm, faszyzm i psychoanaliza**
Czy koniec zasady nadziei? Utopia, pamięć i ekonomia popędów
Andrzej Leder (Warszawa)
**Psychoanaliza, przepracowanie nazistowskiej przeszłości
i dzisiejsze Niemcy**
Hans-Jürgen Wirth (Giessen)
Prowadzenie: Ludger M. Hermanns
- 12:30   **Lunch**
- 14:00 -   **Czy tylko faszyzm może nas ocalić?**
17:00   Joanna Tokarska-Bakir (Warszawa)
**Powrót czy narodziny? Uwagi na temat prawicowego populizmu
we wschodnich Niemczech**
Annette Simon (Berlin)
**Raszów: Ośrodek Psychoterapii Psychoanalitycznej w komu-
nistycznej Polsce i dzisiaj - Czy istnieje przeniesienie?**
Jerzy Pawlik (Warszawa)
Prowadzenie: Katarzyna Prot-Klinger i Bernhard Bolech
- 19:00 -   **Wykład Keynote**
20:00   **Codziennie szaleństwo. O żałobie, złości i psychoanalizie**
Lisa Appignanesi (Londyn)
Prowadzenie: Karolina Szymaniak

Sobota, 16 marca 2019

- 09:00   **Prezentacja projektu badawczego**
Paweł Dybel, Ludger Hermanns
Prowadzenie: Ewa Kobylińska-Dehe
- 09:30   **Psychoanalityczne diagnozy naszych czasów**
„The time is out of joint?” Psychoanaliza i decontainment świata
Ewa Kobylińska-Dehe (Frankfurt, Berlin)
**Totalitarny stan umysłu jako źródło wytchnienia. O czym
mówią mieszkańcy „Miastka”?**
Małgorzata Ojrzyńska, (Warszawa)
Prowadzenie: Lilli Gast
- 11:30   **Przerwa kawowa**
- 12:00   **Śladami Hanny Arendt: Banalność strachu. O umyśle bystandera
na Litwie**
Tomas Kajokas (Wilno)

Czy można przepracować Zagładę? Przykład pracy grupowej
Katarzyna Prot-Klinger (Warszawa)

Przerwa w życiorysie. Refleksje nad pracą z pacjentką
z traumą Holocaustu.

Wojciech Sobański (Warszawa)

Prowadzenie: Ewa Głód

15:00 **Lunch**

16:00 - Muzeum Historii Żydów Polskich POLIN

18:00 Zwiedzanie z przewodnikiem

18:30 - Social dreaming

19:30

Interpretacja snów uczestników konferencji w kontekście
grupowym, społecznym i kulturowym.

Prowadzenie: Joanna Skowrońska (Warszawa)

Niedziela, 17 marca 2019

09:00 O psychoanalizie w dzisiejszej Polsce

Ewa Głód, Przewodnicząca Polskiego Towarzystwa Psychoana-
litycznego (Warszawa)

09:30 **Dziedzictwo oświecenia w psychoanalizie**

Refleksje na temat oświecenia w psychoanalizie

Lilli Gast (Berlin)

Jak umyć polskie dusze? Powikłania myśli krytycznej
w Polsce i psychoanaliza

Paweł Dybel (Warszawa)

Prowadzenie: Arkadi Błatow

11:30 **Przerwa kawowa**

12:00 - Psychoanaliza wobec wyzwań teraźniejszości

14:30 (panel młodego pokolenia)

Psychoanaliza społeczna w praktyce - możliwość czy
maniakalna obrona?

Anna Zajenkowska (Warszawa)

Psychoanalityczna praca z uchodźcami w Niemczech

Nadine Teuber (Frankfurt)

Czy neutralność jest jeszcze możliwa? Dylematy psychoter-
peuty w dzisiejszym świecie politycznym

Jakub Bobrzyński (Kraków)

Mentalizacja a wrogość wobec obcych w Niemczech

Felix Brauner (Berlin)

Odrzucenie kobiecości jako przeszkoda w rozwoju współczes-
nego świata

Agnieszka Rudzka (Warszawa)

Prowadzenie: Mira Marcinów

14:30 Zamknięcie konferencji: Paweł Dybel

Pozostali współorganizatorzy konferencji:

Szczegółowy program na stronie: www.psychoanaliza.org.pl

Języki konferencji:

angielski, polski

Kontakt:

Kamila Czupita, tel: 22 659 22 09 (pon. wt. czw. 11-14, śr. 17-20)
oraz pod adresem ptpa@psychoanaliza.org.pl

Opłaty i rejestracja:

330 PLN (do 15.02.2019. Po tym terminie 390 PLN)
240 PLN studenci uczelni wyższych i kandydaci instytutów psychoanalitycznych (do 15.02.2019. Po tym terminie 290 PLN)

Opłata obejmuje: udział w konferencji, materiały, dwie przerwy kawowe i dwa lunche

Konto Bankowe:
BIC/SWIFT: GOSKPLPW, IBAN PL55 1130 1017 0020 1463 0820 0001
Instytut Filozofii i Socjologii Polskiej Akademii Nauk

Dopisek:
POLINKonferencja marzec 2019 imię nazwisko

Rejestracja na konferencję odbywa się na podstawie dokonanej wpłaty.

Faktury:

Dane do faktur prosimy przysyłać na adres: wmagiera@ifispan.waw.pl

Referenci

Appignanesi Lisa

Dr nauk humanistycznych, pisarka i historyczka, autorka m.in.: *Kobiety Freuda*, *Mad Bad and Sad*, *Żegnając Umarłych* i ostatnio *Everyday Madness: On Grief, Anger, Loss and Love*. Była dyrektor Muzeum Freuda w Londynie i prezydent angielskiego PEN. Obecnie dyrektor the Royal Society of Literature. W 2018 przewodniczyła kapitule międzynarodowej nagrody literackiej Brookera.

Błatow Arkadi

M.A. psycholog kliniczny, pracownik naukowy w Zakładzie Teorii i Historii Psychoanalizy IPU. Kandydat w Berlińskim Instytucie Psychoanalitycznym (DPV, IPA).

Bobrzyński Jakub

Dr nauk medycznych, psychiatra, psychoterapeuta, kandydat PTPa. Prowadzi prywatną praktykę w Krakowie.

Bolech Bernhard

Dr nauk humanistycznych, pracownik naukowy i bibliotekarz IPU. Historyk. Ostatnio wydał: „Psychoanalizy z Galicji w kręgu Freuda. O epistemicznej korzyści ze społecznej marginalizacji” (2018).

Brauner Felix

M.Sc. psycholog i psychoterapeuta w szkoleniu psychoterapii psychoanalitycznej, pracownik naukowy Uniwersytetu Psychologicznego w Berlinie. Ostatnio wydał: „Mentalizacja a wrogość wobec obcych” (2018).

Dybel Paweł

Prof. dr hab., filozof, Uniwersytet Pedagogiczny, IFIS PAN. Autor wielu książek z zakresu psychoanalizy i hermeneutyki, Ostatnio wydał: „Mesjasz, który odszedł, Bruno Schulz i psychoanaliza” (2017).

Gast Lilli

Prof. dr. hab., psycholog, była wiceprezydentka International Psychoanalytic University w Berlinie. Publikacje z zakresu psychoanalizy teoretycznej. Współwydawca serii: *Psychoanaliza w 21 wieku*.

Głód Ewa

Prezes PTPa, psycholog. Pracowała z dziećmi z zaburzeniami osobowości i zaburzeniami mowy. Od 1998 psychoanalityczka szkoleniowa, superwizorka i wykładowczyni PTPa (IPA).

Hermanns Ludger M.

Psychoanalityk (IPA), analityk grupowy, lekarz, Instytut K. Abrahama w Berlinie. Kierownik Archiwum Historii Psychoanalizy. Współwydawca: *Luzifer-Amor. Zeitschrift zur Geschichte der Psychoanalyse*. Ostatnio wydał: *Psychoanaliza w autportretach*, Tom XI (2017).

Kajokas Tomas

Dr nauk medycznych, dr. nauk humanistycznych, psychoanalityk szkoleniowy w Wileńskim Towarzystwie Psychoanalitycznym (IPA). Zainteresowania badawcze: patologie uzależnień, dyskursy publiczne i psychoanaliza.

Kobylińska-Dehe Ewa

Prof. dr hab. Psychoanalityczka, kulturoznawczyni, filozofka, IPU (Berlin), FPI (IPA) Frankfurt, IFIS (Warszawa). Nowsze publikacje: „Mówienie ciałem i głosy milczenia” (2017), „Ciało, dotyk, fantazmat” (2018).

Leder Andrzej

Prof. dr hab. w Instytucie Filozofii i Socjologii PAN. Filozof i psychoterapeuta. Nowsze publikacje: „Nauka Freuda w epoce 'Sein und Zeit'”, „Prześlona rewolucja, ćwiczenie z logiki historycznej”, „Rysa na tafli. Teoria w polu psychoanalitycznym”.

Marcinów Mira

Dr nauk humanistycznych, filozofka, popularyzatorka nauki. Adiunkt w Instytucie Filozofii i Socjologii PAN. Ostatnio wydała: „Niezabliżniona rana Narcyza (z B. Dobroczyskim), 2018.

Ojrzyńska Małgorzata

Psychoanalityczka szkoleniowa, superwizorka i wykładowczyni PTPa (IPA). Od 20 lat prowadzi praktykę psychoanalityczną,

Pawlik Jerzy

Dr nauk humanistycznych, analityk szkoleniowy Instytutu Analizy Grupowej „Rasztów”, superwizor psychoterapii Polskiego Towarzystwa Psychologicznego i Polskiego Towarzystwa Psychiatrycznego. Członek Honorowy The Group Analytic Society (London).

Prot-Klinger Katarzyna

Dr hab. n med., profesor na Akademii Pedagogiki Specjalnej w Warszawie, psychiatra, analityczka szkoleniowa Instytutu Analizy Grupowej „Rasztów”. Autorka monografii. „Życie po Zagładzie. Skutki traumy u ocalałych z Holocaustu. Świadczenia z Polski i Rumunii”.

Rudzka Agnieszka

Terapeutka psychoanalityczna i kandydatka PTPa.

Simon Annette

Psycholog, prowadzi praktykę psychoanalityczną w Berlinie, terapeuta szkoleniowy w DGPT oraz Instytucie Psychoanalizy i Psychoterapii (A.P.B.). Prace na temat psychospołecznych konfliktów związanych ze zjednoczeniem Niemiec.

Skowrońska Joanna

treningowy analityk grupowy Instytutu Analizy Grupowej „Rasztów”.

Sobański Wojciech

Psychoanalityk szkoleniowy Polskiego Towarzystwa Psychoanalitycznego oraz Instytutu Analizy Grupowej „Rasztów”.

Stola Dariusz

Profesor w Instytucie Studiów Politycznych PAN, od marca 2014 dyrektor Muzeum Historii Żydów Polskich Polin. Jego liczne publikacje dotyczą politycznej i społecznej historii Polski w XX wieku, Zagłady Żydów i migracji międzynarodowych.

Szymaniak Karolina

Dr nauk humanistycznych, Instytut Studiów Judaistycznych na Uniwersytecie Wrocławskim i w ŻIH, Warszawa. Zainteresowania: nowoczesna literatura jidysz, gender studies. Opracowała pisma z getta warszawskiego Racheli Auerbach (2015).

Teuber Nadine

Dr nauk humanistycznych, psychoanalityczka, Niemieckie Towarzystwo Psychoanalityczne (DPV/IPA). Koordynuje we Frankfurckim Instytucie Psychoanalitycznym Refugee Network Center (PSV Rhein Main).

Tokarska-Bakir Joanna

Prof. zw. dr hab., antropolożka kultury i religioznawczyni. Instytutu Sławistyki PAN. Stypendystka A.W. Mellona, A. von Humboldta, Davis Center for Historical Studies, Princeton University. Ostatnio opublikowała „Pod kłatwą. Społeczny portret pogromu kieleckiego” (2018).

Wirth Hans-Jürgen

Prof. Dr. profesor psychoanalitycznej psychologii społecznej na Uniwersytecie J.W. Goethego we Frankfurcie nad Menem. Jest psychoanalitykiem. Założył i prowadzi wydawnictwo Psychosozial-Verlag. Autor wielu publikacji m.in.: Narcyzm i władza. Psychoanaliza zaburzeń psychicznych w polityce (2011).

Zajenkowska Anna

Dr nauk humanistycznych, Akademia Pedagogiki Specjalnej w Warszawie. Analityczka grupowa, Instytutem Analizy Grupowej „Rasztów”. Od 2014 zaangażowana jest w projekt „Polska na kozetce”.